

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΛΟΓΙΚΩΝ & ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

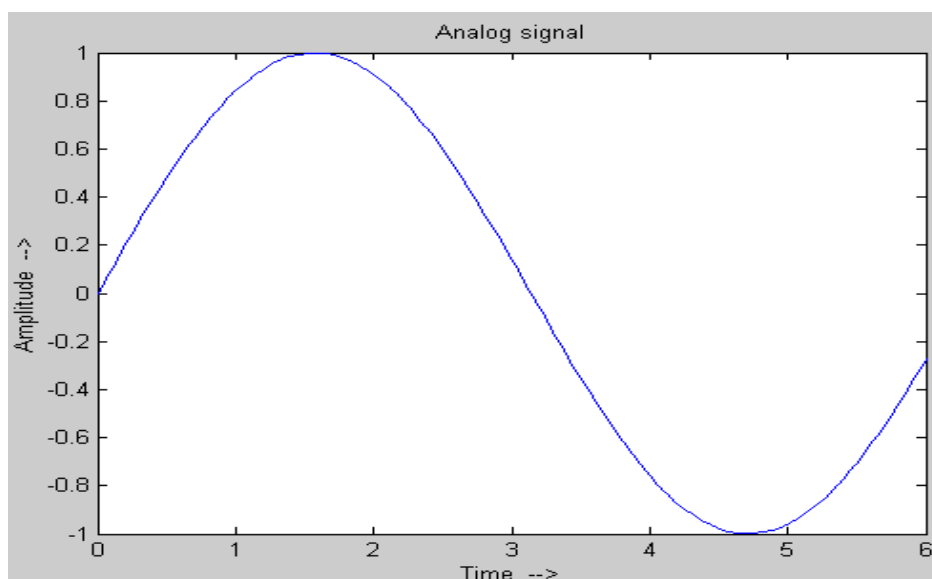
Αρχές Τηλών Συστημάτων

Εργαστήριο 5^ο : Δειγματοληψία και Ανασύσταση

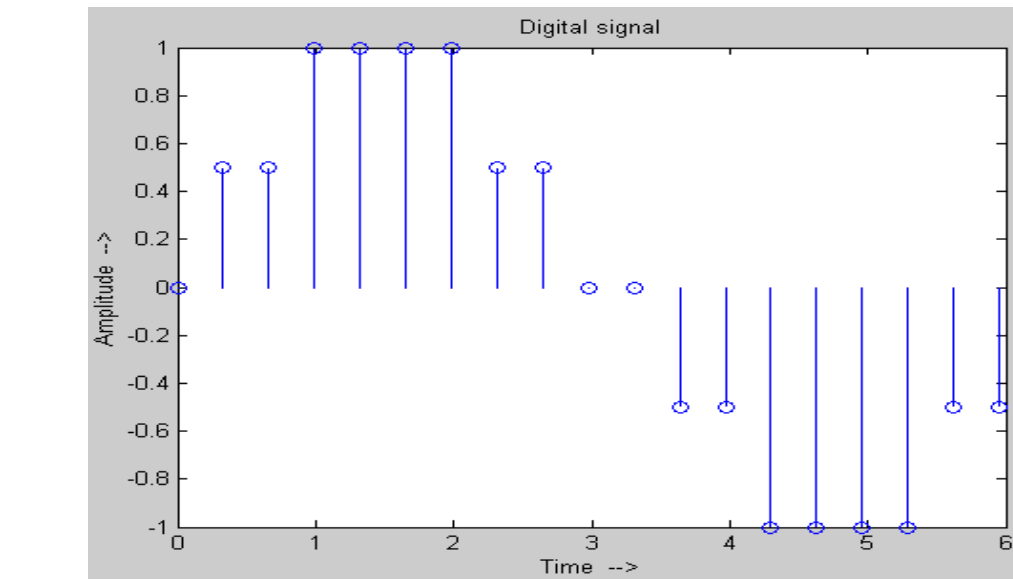
Βασική Θεωρία

Εισαγωγή

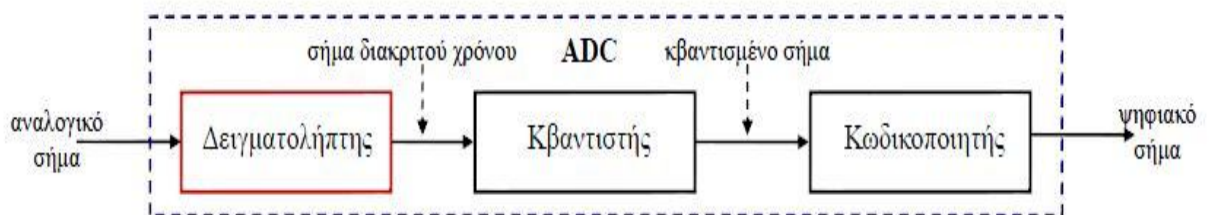
Όλα τα φυσικά σήματα (όπως η ομιλία, το ηλεκτρικό ρεύμα κτλ.) είναι αναλογικά, έχουν δηλαδή συνεχείς τιμές στο πεδίο του χρόνου (εικόνα 1). Για να επεξεργαστούμε όμως αυτά τα σήματα, είναι συχνά βολικό να μετατραπούν σε ψηφιακά, τα οποία είναι διακριτού χρόνου και έχουν διακριτές τιμές (εικόνα 2). Η διαδικασία μετατροπής του αναλογικού σήματος σε ψηφιακό ονομάζεται αναλογικοψηφιακή (A/D) μετατροπή και περιλαμβάνει τρία στάδια. Τη δειγματοληψία, την κβάντιση και την κωδικοποίηση (εικόνα 3).

Εικόνα 1: Αναλογικό σήμα

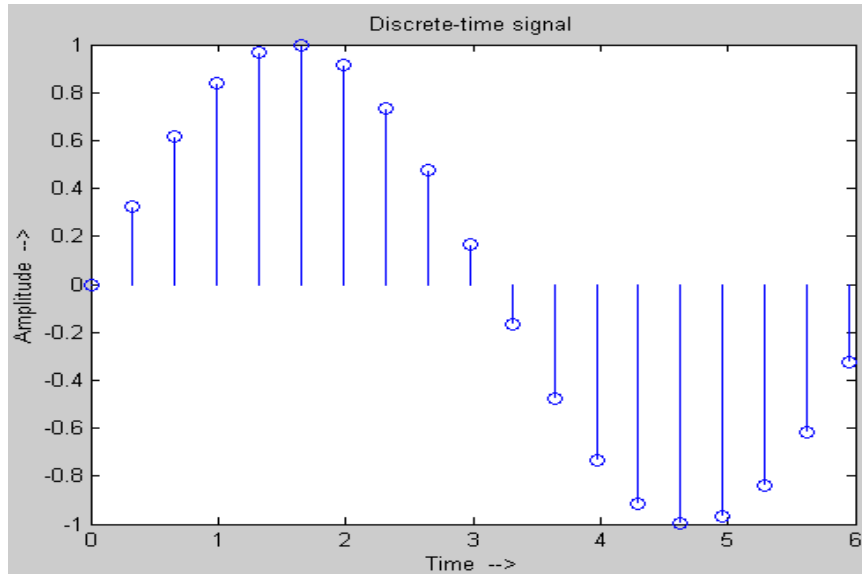
Εικόνα 2: Ψηφιακό σήμα

Εικόνα 3: Αναλογικοψηφιακή μετατροπή (ADC)

Δειγματοληψία (Sampling)

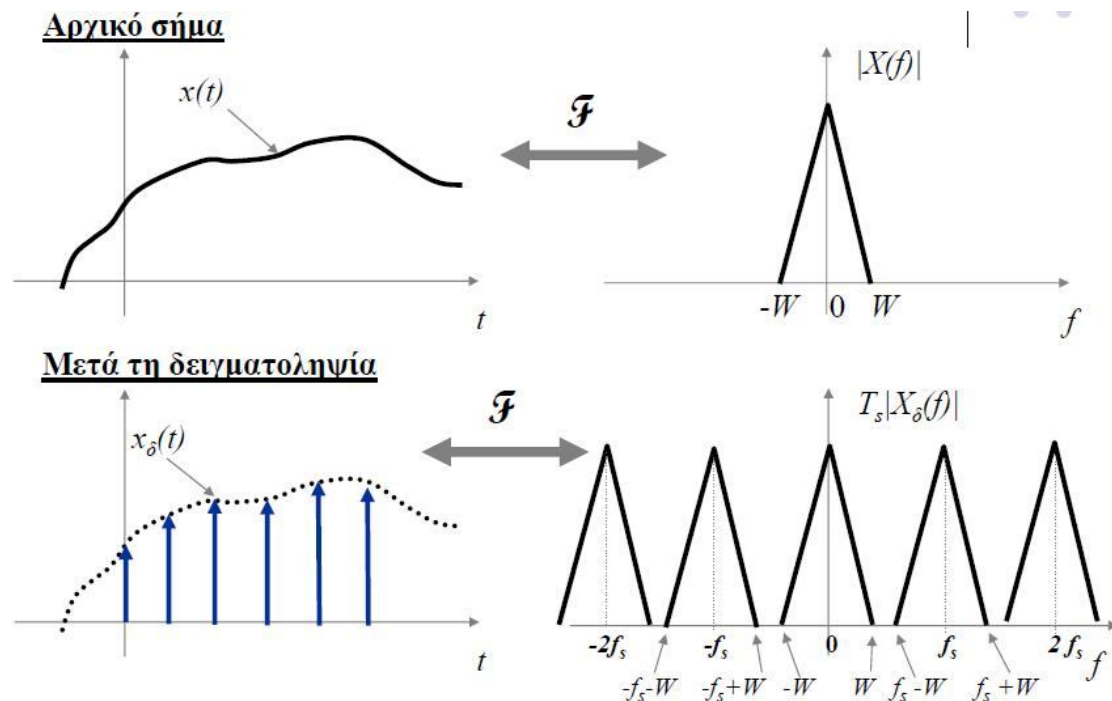
Το πρώτο στάδιο της μετατροπής ενός αναλογικού σήματος σε ψηφιακό είναι η δειγματοληψία. Από το σύνολο των άπειρων τιμών του αναλογικού σήματος που μπορούμε να συλλέξουμε στο πεδίο του χρόνου, συλλέγουμε έναν αριθμό δειγμάτων (samples), τα οποία λαμβάνονται συνήθως με ομοιόμορφο ρυθμό, σε χρονικά διαστήματα T_s (εικόνα 4). Το T_s ονομάζεται περίοδος δειγματοληψίας και το αντίστροφο $f_s=1/T_s$ συχνότητα ή ρυθμός δειγματοληψίας.

Εικόνα 4 : δειγματοληψία

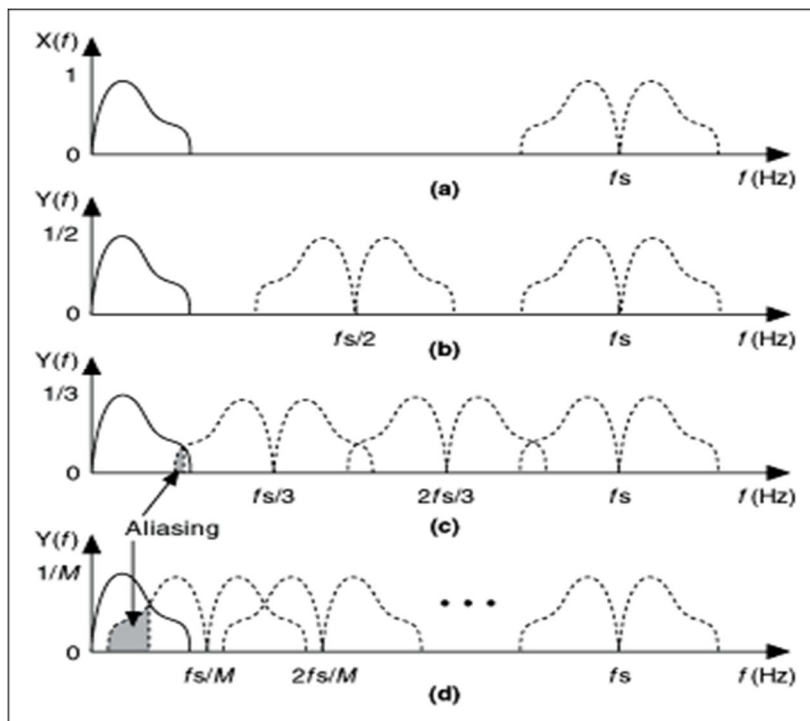
Ιδανική Δειγματοληψία

Το είδος της δειγματοληψίας, στο οποίο τα δείγματα που συλλέγονται έχουν μηδενική διάρκεια, ονομάζεται ιδανική δειγματοληψία. Το δειγματοληπτημένο σήμα μπορεί να εκφραστεί σαν το γινόμενο του αρχικού αναλογικού σήματος με ένα «τρένο» στιγμιαίων ώσεων και το αποτέλεσμα στο πεδίο των συχνοτήτων είναι ένα επαναλαμβανόμενο φάσμα του αρχικού σήματος, μετατοπισμένο σε συχνότητες που είναι ακέραια πολλαπλάσια του ρυθμού δειγματοληψίας (εικόνα 5).

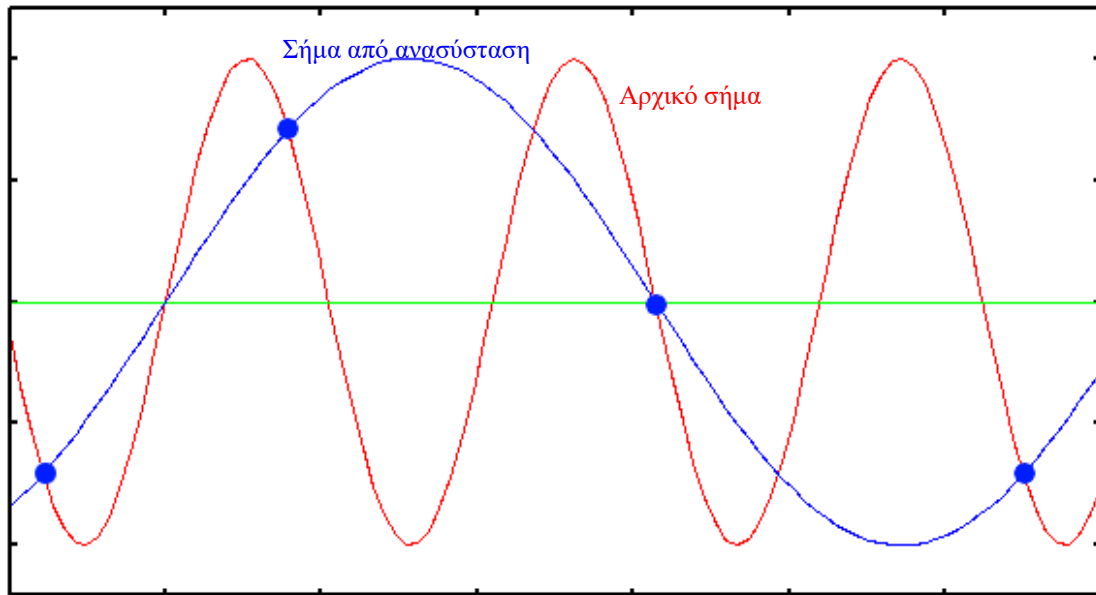

Εικόνα 5: Δειγματοληψία στο πεδίο του χρόνου και των συχνοτήτων

Με την διαδικασία της δειγματοληψίας, χάνονται ορισμένες πληροφορίες του αρχικού σήματος, καθώς παίρνουμε δείγματα κάθε κάποιο καθορισμένο χρόνο. Για να αναγνωριστεί και να ανακτηθεί το αρχικό αναλογικό σήμα από τα δείγματά του, έχει αποδειχθεί ότι θα πρέπει η συχνότητα δειγματοληψίας να είναι τουλάχιστον διπλάσια από την υψηλότερη συχνότητα του χαμηλοπερατού αναλογικού σήματος $f_s=2W$, όπου W το εύρος ζώνης του αρχικού σήματος. Όσο αυξάνεται ο ρυθμός δειγματοληψίας πάνω από το $2W$ (ρυθμός Nyquist), τα φασματικά αντίγραφα απομακρύνονται μεταξύ τους και έτσι είναι πιο εύκολο να τα ξεχωρίσει ο δέκτης και να ανακατασκευάσει το αρχικό αναλογικό σήμα. Αντίθετα, αν ο ρυθμός δειγματοληψίας μικρύνει, τότε το ένα αντίγραφο εισέρχεται στην περιοχή του άλλου, με αποτέλεσμα υψηλές συχνότητες να παρουσιάζονται σαν χαμηλές (εικόνα 6). Αυτό το φαινόμενο ονομάζεται αλλοίωση (aliasing) και δημιουργεί προβλήματα στην σωστή ανασύσταση του σήματος (εικόνα 7).

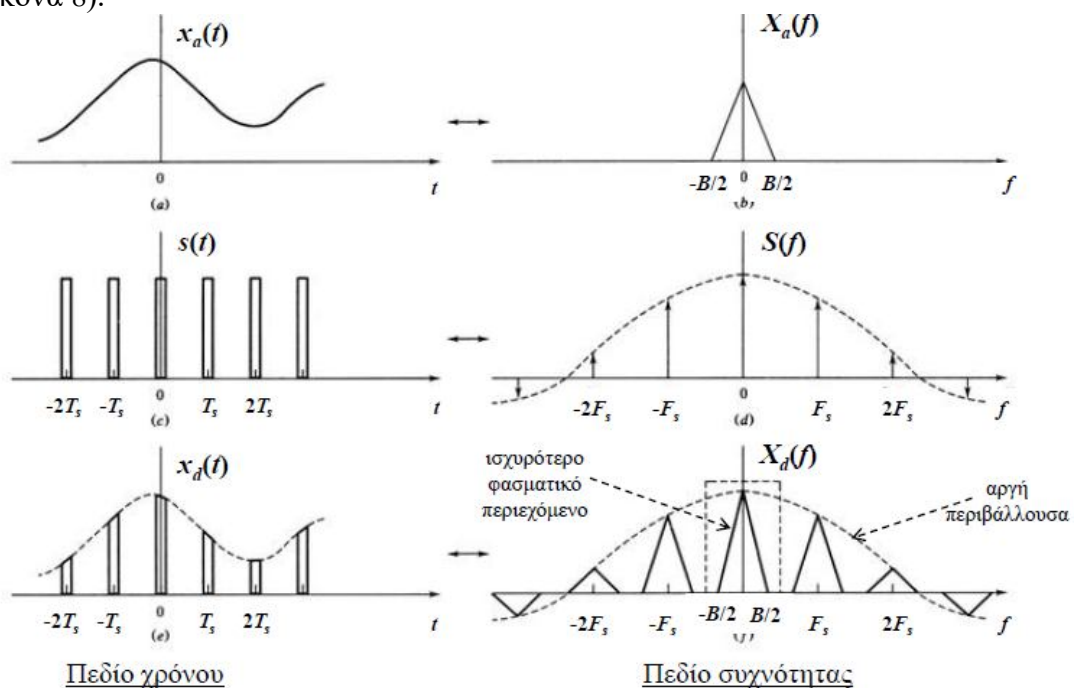
Εικόνα 6: Φαινόμενο αλλοίωσης στο πεδίο των συχνοτήτων

Εικόνα 7: Φαινόμενο αλλοίωσης στο πεδίο του χρόνου

Πρακτική δειγματοληψία

Στην πράξη, είναι αδύνατον να πραγματοποιήσουμε ιδανική δειγματοληψία, αφού πάντα απαιτείται ένα χρονικό διάστημα (αν και μικρό) για την απόκτηση ενός δείγματος. Μπορούμε να θεωρήσουμε λοιπόν, ότι το αρχικό αναλογικό σήμα πολλαπλασιάζεται όχι με ένα «τρένο» στιγμιαίων ώσεων, αλλά με μια ακολουθία παλμών, διάρκειας $\tau \ll Ts$. Το αποτέλεσμα της δειγματοληψίας είναι δείγματα διάρκειας τ στο πεδίο του χρόνου και ολισθημένα φάσματα του αναλογικού σήματος των οποίων το πλάτος ακολουθεί μια αργή περιβάλλουσα στο πεδίο των συχνοτήτων (εικόνα 8).

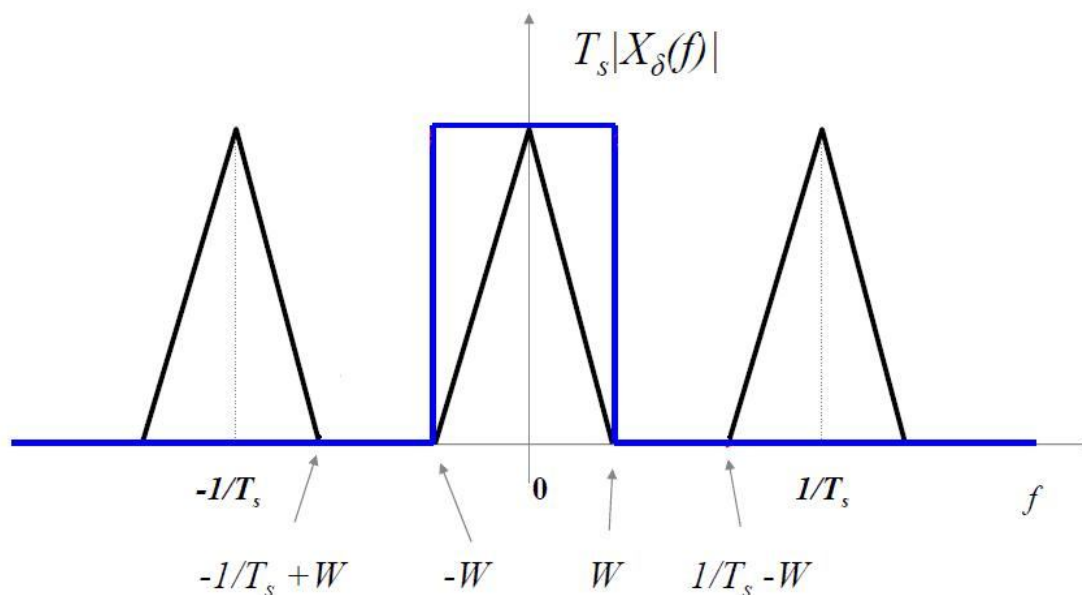
Εικόνα 8: Πρακτική δειγματοληψία

Ανασύσταση

Τα δείγματα που έχουν αποκτηθεί με την διαδικασία της δειγματοληψίας, αρκούν για να ανασυσταθεί το αρχικό αναλογικό σήμα, εφόσον ο ρυθμός δειγματοληψίας είναι μεγαλύτερος ή (θεωρητικά) ίσος με το ρυθμό Nyquist. Για το σκοπό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί χαμηλοπερατό φίλτρο, εύρους ζώνης W , με συνάρτηση μεταφοράς

$$H_R(f) = \begin{cases} 1, & |f| \leq W \\ 0, & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

Το φίλτρο απορρίπτει τα πολλαπλά φασματικά αντίγραφα και κρατάει μόνο το κεντρικό, το οποίο είναι το φάσμα του αρχικού αναλογικού σήματος (εικόνα 9).

Εικόνα 9: Χρήση φίλτρου στην ανάκτηση του αρχικού σήματος

Πειραματικό μέρος

Σκοπός αυτής της άσκησης είναι η μελέτη και κατανόηση της δειγματοληψίας. Με την χρήση της πλατφόρμας του Simulink θα προσομοιώσουμε ένα σύστημα δειγματοληψίας και ανακατασκευής, θα μεταβάλλουμε τα χαρακτηριστικά του συστήματος και θα παρακολουθήσουμε το σήμα και το φάσμα του σε κάθε σημείο του κυκλώματος.

Άσκηση 1

Να γίνουν τα παρακάτω:

1. Κατεβάστε και τρέξτε το αρχείο “Sampling_2015.mdl” από την τοποθεσία του εργαστηρίου στο e-class.
2. Τρέξτε την προσομοίωση και παρατηρήστε τις κυματομορφές στον παλμογράφο (Scope 1). Τι απεικονίζει το καθένα από τα 3 γραφήματα στο scope (ποια σήματα) ;
3. Ποια είναι η συχνότητα του κάθε σήματος;
4. Ποια είναι η συχνότητα (ρυθμός) δειγματοληψίας;
5. Περιγράψτε με ποιον τρόπο επιτυγχάνουμε την δειγματοληψία του αναλογικού σήματος.
6. Για ποιο λόγο κάνουμε δειγματοληψία;
7. Σχεδιάστε το φάσμα του σήματος πριν και μετά την δειγματοληψία (Spectrum Scope 1 & 2).
8. Πόσο απέχουν τα φασματικά αντίγραφα μεταξύ τους (στο φάσμα του σήματος μετά την δειγματοληψία)
9. Τι σχέση έχει το φάσμα του σήματος μετά την δειγματοληψία, με το φάσμα του αρχικού σήματος, αλλά και με την συχνότητα δειγματοληψίας (διατυπώστε έναν κανόνα).
10. Πώς κάνουμε ανασύσταση (ανάκτηση του αρχικού σήματος);
11. Ποια πρέπει να είναι η συχνότητα αποκοπής του φίλτρου και γιατί;
12. Παρατηρείστε τον παλμογράφο και το φάσμα μετά το φίλτρο, για να δείτε αν έγινε σωστή ανασύσταση του σήματος.
13. Ρυθμίστε την συχνότητα δειγματοληψίας στα 80Hz (στο τρένο παλμών εισάγετε Period number of samples:125)
14. Γίνεται σωστή ανασύσταση; (παρατηρήστε το τελικό scope αφού κάνετε autoscale)
15. Για ποιο λόγο δεν γίνεται σωστή ανασύσταση;
16. Πόσος πρέπει να είναι τουλάχιστον ο ρυθμός δειγματοληψίας ώστε να γίνεται σωστή ανάκτηση του σήματος;
17. Πόσο πρέπει να είναι η συχνότητα αποκοπής του φίλτρου;
18. Ποιο είναι το πλεονέκτημα του μεγάλου ρυθμού δειγματοληψίας;
19. Ακούστε τα ηχητικά δείγματα και βρείτε σε ποια περίπτωση έχουμε: Α. Σωστή δειγματοληψία και ανασύσταση, Β. Σωστή δειγματοληψία αλλά λάθος ανασύσταση, Γ. Λάθος δειγματοληψία